

REAKCE DĚTÍ

Co vlastně víme o tom, proč děti reagují na různé momenty divadelních představení právě tak, jak reagují? Co je příčinou oněch reakcí? A co znamenají?

Konalo se kdysi – v šedesátých, sedmdesátých a ještě devadesátých letech minulého století – pár průzkumů dětského diváka a na několika přehlídkách byla ustavena tzv. „dětská porota“, pomocí které odborníci různými nepřímými i přímými metodami zkoumali, jak děti chápali tu kterou konkrétní inscenaci. Pravda, problémem byl vždy počet dětí v příslušných věkových kategoriích, jejich sociálně–kulturní složení a samozřejmě i interpretace získaných poznatků – ale leccos jsme se dozvěděli. Šlo však vždy o zkoumání zaměřené na konkrétní inscenace, nikoli na obecnější příčiny a významy opakujících se diváckých reakcí na konkrétní situace v nich.

Některé jsou známé a snad i srozumitelné. Je snad notoricky známo, že křik dětí po zhasnutí je u těch menších projevem úleku či strachu či alespoň překvapení, u těch větších, využitím možnosti anonymně si ve tmě zakřičet – a někdy od každého trochu.

To, že si (zvláště malé) děti v okamžiku, kdy herec uchopí kytaru, zacpávají uši, je nepochybně důsledkem jejich předchozích neblahých zkušeností s hlomozností hudebních produkcí.

Pouhým „zrcadlením“ (či prostě opičením se) je zjevně to, že jiné děti v takovém okamžiku předvádějí pomyslné „trsání“ na tu svou imaginární kytaru. To samozřejmě představení nijak nenarušuje, ale svědčí o tom, že dítě „ve věci“ tak úplně není, její obsah příliš nevnímá, zůstává u formy a spíš využívá možnosti předvést, že ví, o co jde, a taky třeba uvolnit se, zařádit si, rozhýbat se.

Vychází tleskání do rytmu při každé písničce z vrozené radosti dětí z rytmu a jejich potřeby aktivity? Nebo je to někdo naučil v domněni, že se to tak „sluší“? Bud', jak bud', je to příčina i doklad toho, že obsah textu nepovažují za podstatný a příliš ho nevnímají – což je v protikladu k tomu, že písně (nejsou-li zcela plané) mají často funkci jakéhosi ozvláštněného shrnutí či jádra sdělení. Vrcholí to ve chvíli, kdy zní závěrečná píseň nesoucí či završující poselství inscenace a děti rytmicky, skandovaně tleskají? Je to nadšený souhlas s oním poselstvím? Vnímají ho, nebo se jen radují z rytmu a možnosti se fyzicky uvolnit?

Není žádný objev, že děti už od nejmladšího věku milují vzruch – akční scény, honičky, rychlé schovávačky, překvapení, bitky, rvačky, souboje, rytmické sekvence... Nejspíš i tady jde o psychofyzickou potřebu dynamiky a rychle se střídajících podnětů, vyplývajících z jejich rychlejšího biorytmu... Ale co znamená jejich jásot, když zlá, záporná postava uštědří ránu hrdinovi veskrze sympatickému a dobrému, jemuž jinak děti fandí, ale teď se radují a smějí? Nevnímají hodnotové významy a radují se jen z rychlé akce a ran samotných? Je pro ně důležitější sama dynamika? Nebo je to snad jen mechanický návyk na to, co vídají opakovaně ve filmech a jiných médiích?

DIVADLO
podzim '25
PRODĚTI

A co znamená, když záporná postava pronásleduje kladného hrdinu a děti jí napovídají kam se skryl či utíkal. Je pro ně významnější možnost zapojit se a přispět k dynamické akci? Nebo dokonce nerozlišují mravní hodnoty hrdinů? Nechápouro důsledky či jsou jim lhostejné?

O čem vlastně svědčí nadšení, s nímž se děti vrhají do aktivizací? Je to potřeba aktivity, pohybu, projev exhibicionismu, nebo prahnutí po tom, aby s nimi někdo počítal a komunikoval? Nebo to máme považovat za projev dnešní zvýšené otevřenosti, sebe důvěry a odvahy dětí projevit se a aktivně vystupovat?

Je to, že děti navyklé na tzv. „aktivizaci“, oslovování, výzvy a otázky herců „odpovídají“ i tehdy, když žádné oslovení, výzva či otázka nezazní, nepochopení základní divadelní konvence oddělení jevištní fikce a reality? Nebo návyk daný frekvencí oněch „aktivizací“?

Proč mají touhu sáhnout si na loutku, na herce, na rekvizitu, chytit letící bublinu...? Je to nevysvětlitelná potřeba ověřit si i dotykem existenci jevu, ujistit se o jeho autenticitě? Či snad snaha propojit fikci s realitou?

Vždycky znovu mě fascinuje, jak děti reagují na zapálenou svíčku vydechnutím „opravdický oheň!“ – a po představení se přijdou ujistit, že opravdický byl. Je to jen odvěká atavistická přitažlivost ohně? Nebo je nějaký způsobem fascinuje existence autentického národního žívu v znakovém řádu divadla (o němž dozajista nemají tušení)? Proč nereagují stejně, když vidí oheň ve filmu? A proč se stejně nediví, když se v divadle rozsvítí reflektor nebo zazní hudba?

Často se děti smějí úplně všemu: vstoupí postava – děti se smějí, sedne si – děti se smějí... Jsou zřejmě zvyklé na ustavičné juchandy a legrácky usilující výlučně o "pobavení" za každou cenu a jakákoli akce, aniž vnímají a zhodnocují její smysl, je pro ně jen signálem k fyziologické reakci smíchem.

Co je ale příčinou toho, když se smějí „proti smyslu“ děje a úmyslu inscenátorů v situacích, které jsou vážné až tragické nebo v nich dostává co proto kladný hrdina. Znamená to, že vnější dynamická stránka je pro ně důležitější než obsah? Nebo se tím jen vyrovnávají s něčím, s čím si neví rady a potřebují se odreagovat? Je smích při citlivých, emočně vypjatých situacích jen zakrýváním nejistoty, rozpaků, studu, strachu?

Co znamená, když si během představení povídají s rodiči či kamarády? Nudí se? Potřebují se odreagovat, sdílet zážitek či emoci? Potřebují něco dovysvětlit nebo potvrdit? Sdílet pochopení?

A co když odbíhají – třeba pro občerstvení? Jde o roztěkanost, neschopnost existovat bez neustálého chroustání něčeho a permanentní pažravost? Nebo jde o návyk na vládnoucí klipovost, u níž není třeba vnímat souvislosti a vazby jednotlivostí?

Děti bývají vděční diváci. Reagují bezprostředně, spontánně, tak, jak cítí, radost, strach, napětí i dojetí neskrývají, ale hlasitě ventilují, komentují, snaží se pomáhat... Ale k mnohým jejich reakcím máme víc otázek než odpovědí. Luděk Richter

S jakými reakcemi dětí na konkrétní situace v představeních se opakovaně setkáváte a proč k nim podle vás dochází či o čem svědčí? Jak reagují, z čeho jejich reakce pramení a co znamenají?

Reakce na konkrétní situace jsou dost individuální. Často se setkáváme s tím, že diváci tzv. „ani nedutají“, ale ani ne tak kvůli obsahu, ale proto, že nejsou zvyklí na „živé“ divadlo, na to, že jim chce někdo něco sdělit, že je to vyprávění „pro ně“. A pak jsou samozřejmě děti, které příběhy milují a opravdu „jdou s“.

S tím, že potkávají příběhy apod. spíše jen prostřednictvím konzerv (televize, film...), souvisí i velmi častá snaha komentovat. Někdy jen potřebují něco sdělit, někdy (zejména u emočně vypjatějších situací) se s emocí nedokážou okamžitě vyrovnat, tak komentář (nebo smích) zakrývá vlastní cit, kterého se bojí či se za něj stydí. Zejména, když diváky tvoří nějaký uzavřený kolektiv (třída, tábornický oddíl...).

Leckterí z nich se setkali (zejména u „agenturních“ apod. divadel) s častou interakcí, přímým osločováním diváků, a mají pocit, že to musí být vždy a všude – i tam, kde se s tímto typem reakcí a vykřikováním nepočítá.

Karel Tomas

Divadlo pro děti mě baví. Děti jsou publikum plné života, spontánní a okolnostmi proměnlivé. Svou živostí nikdy není stejné. Reakce dětí jsou někdy k lepšímu – a to, když představení začíná žít svým neopakovatelným způsobem „tady a teď“. Divadelní dění dostává smysl – nádech, dech. Nastává souznění s příběhem i herci. Přichází ticho, smích, napětí, zájem. Děti jsou vtažené, přítomné, vnímavé a zpětně objevujeme ledacos i my sami tvůrci. A žasneme, co to vlastně zijeme, co to vlastně tvoříme. Někdy se to tak stane. Stane se tak ale určitě proto, že to, co vytváříme je pro nás nějak živé, osobně i důležité, byť je to třeba jen hra, hravost.

Ale někdy se i stane, že u stejného (takto osobně důležitého) představení musíme o pozornost dětského diváka opravdu bojovat. Děj se třífí, zůstávají jen jakési střípky zábavy. Stačí málo a třeba se i objeví „davový“ princip – bezdůvodný smích, překřikování, chaos. Reakce často už ani nesouvisí s tím, co se na jevišti děje. Někdy jde u dětského publika asi spíš o touhu projevit se, být slyšet, strhnout ostatní – a zažít chvíli spíše fotbalové hlasové svobody. Pokud ovšem tvůrcům jde spíš o tento typ reakce – kdy stěžejní má být právě tato reakce (např. kdo koho nakopne) – pak asi těžko bude nastávat první případ reakcí.

Myslím, že v divadle pro děti možná platí ještě víc než pro dospělé, že tvůrce a divák jsou propojeni. Jedno bez druhého nefunguje. Ale jak tedy čelit nežádoucí reakci dětského davu? Já se snažím vytvářet zážitek, příběh, který stojí za to – který děti zaujme natolik, že nechťejí, aby jim něco uniklo. Svou roli tu hraje i vyspělost v čtení situací, to se však opravdu předpokládat nedá. Ale dětské publikum přeci jen potřebuje určitou schopnost soustředění a předpokladem je možná i povědomí o tom, jak se v divadle chovat, abych jistého soustředění docílil. Samozřejmě záleží i na prostředí – třeba když v mateřské škole posadíme děti na zem, je skoro jisté, že se brzy začnou válet.

Mám velmi ráda, když jsou na představení dospělí s dětmi. A když tohle diváctvo funguje společně, jsou to chvíle, kdy vím, že to má smysl. A že předkládám dobré divadlo pro děti. I když to někdy nevyjde, tak jak bych chtěla.

Mirka Vydrová

V první řadě by nás reakce dětských diváků měly mimořádně zajímat. Ukazují totiž bezprostředně, jestli se tvůrcům inscenace podařilo dosáhnout cíle. Cílem by přitom měl být silný divadelní zážitek, jehož prostřednictvím mohou dětem sdělit něco důležitého či krásného o našem světě. Není snad větší potvrzení úspěchu pro tvůrčí tým inscenace, než vidět v dětských tvářích odpovídající výraz: napětí či dokonce obavu, pokud je jejich hrdina v ohrožení, úlevný smích, když zvítězí svou šikovností, odvahou či vtipem, nebo uspokojení ze spravedlnosti, pokud dobro zvítězilo a zlo bylo potrestáno. (Do paměti se mi vryl napjatý výraz diváků, dětí z mateřské školy, na představení plzeňského Střípku *Pohádky o kohoutkovi a slepičce* při scéně, když liška hodlá ulovit titulního hrdinu.)

V honbě za reakcemi by ale tvůrci neměli podlehnout pokušení vyvolat je v co největší míře a síle. Pro herce je to přitom poměrně jednoduché. Děti mívají často velkou

chuť se do představení zapojit. A když k tomu dostanou příležitost, chopí se jí vši silou. „Kam jsem postavil tu židli?“, ptá se herec a předstírá, že neví, že stojí za jeho zády. „Je za tebou!“, přijde reakce od prvních odvážlivců. Povzbuzen se zeptá znovu, k odpovědi už se hlasitě přidá většina dětí. V euforii předvede několik jednoduchých vtipů, možná i zakopne, a malí diváci se zalykají smíchem a piští nadšením. Jejich zážitek je evidentně silný. Není ale vyprázdněný? Sděluje jim také něco důležitého a krásného? Vkus malých diváků se teprve tříbí. Navíc to může být past. Děti se dostanou do varu a nezklidní se ani později, v částech představení vyžadujících soustředění. Pokud pořadatel nesleduje představení pozorně, ale jen tu a tam se podívá, co se děje v hledišti, může z hlasitých projevů dětí nabýt mylného dojmu, že pro jejich štěstí i výchovu bylo učiněno maximum, a umělec pozve příští rok znovu. (V představení Klaunského divadla Jeníčka a Mařenky *O šípkové Růžence* v červenci 2025 v DEPU v Plzni vyvolala u dětí silnou reakci např. situace, ve které princ při vysvobozování princezny omylem nepolíbil její líc, ale zadek. Takový pokleslý vtip myslím za pobavenou reakci dětí nestojí, byť byla velmi hlasitá.)

Aktivní vstupování dětských diváků do představení může zvýšit jeho zajímavost, zřejmě proto k němu inscenátoři čím dál častěji sahají. Není to vždy špatně. Rozhodovat by se ale měli hlavně podle toho, zda pomáhá k vyprávění příběhu či sdělení tématu. Interakce někdy může spíše škodit, než sloužit. (Představení Divadla potulného čajovníka *Pohádky po telefonu* vypráví o prodávaci papírových květin, který musí každý den prodat dost zboží, aby mohl své dceři po telefonu vyprávět pohádku. To má být nesnadné. Ale diváci, kteří zde představují zákazníky, se předbíhají, kdo u něj nakoupí. „Kdo by chtěl prodávat ryby v přístavu?“, ptá se řečnický herec ve stejném představení, aby zdůraznil, jak úmorná a nudná je to práce. „Já, já, já!“, volají děti v domněnii, že to je další výzva k jejich zapojení, a nechtějí o tuto příležitost přijít. Interakce zde děti sice bavila, ale působila vlastně kontraproduktivně.)

Zbyněk Doležal

JEŠTĚ K DŮLEŽITOSTI VOLBY PŘEDLOHY

V čem je důležitá volba předlohy pro divadelní inscenaci – a podle čeho se při ní rozhodujeme, co nám připadá nejdůležitější, na co si dáváme pozor?

Nehledě na to, že vždy máme pro daný soubor připraveno několik předloh, resp. témat (soubor pak mezi nimi volí – lépe pak „jdou“ s vybraným tématem či předlohou, než kdyby jim byla naordinována), je pro nás pro jakékoli předlohy důležitých několik věcí:

1. důležité je, o čem podle dané předlohy mohu hrát, co mohu sdělit
2. nakolik je vhodná pro daný soubor (věk, zkušenosti, schopnosti, složení)
3. aby soubor i nás práce na předloze/tématu bavila
4. asi bychom měli i uvážit, pro koho to budeme hrát
5. u literární předlohy je třeba uvážit, zda (i krásně napsanou) prózu lze vůbec smysluplně převést na divadlo, zda to má smysl, co se převodem ztratí, ale i co divadelní tvar oproti próze přinese navíc

V čem je volba důležitá? Pokud nezvolíme správně, nepovede se inscenace (pokud k ní vůbec dojde) nebude pro koho to hrát, soubor to možná nebude bavit (i když zde mohou být výjimky).

Karel Tomas

RECENZE

ADRIANI, ZUŠ Jindřichův Hradec: Třináct a tři čtvrtě (autor: Sue Townsendová, František Oplatek a soubor, režie: F. Oplatek)

Tajný deník Adriana Molea od Sue Townsendové je oblíbenou předlohou divadelních inscenací pro teenagery. V podání souboru jindřichohradecké ZUŠ je nápaditě, vtipně a působivě sdělován v stylizovaných obrazech situací, představ a snů vytvářených kolektivním herectvím, zatímco víceméně psychorealistické herectví v individuálních rolích Adriana, jeho rodičů, spolužačky Pandory a seniora, o nějž se stará, má ještě značné rezervy, jež by snad pomohla řešit výraznější stylizace. Problém je, že zmíněné obrazy jsou spíše doprovodnou ilustrací Adrianova vyprávění, zatímco vývojovou dějovou a tematickou linii tvoří právě ony situace utváření vztahů vůči jmenovaným postavám.

Což souvisí i s dramaturgickou a režijní nedotažeností motivů, na nichž příběh stojí, a z nichž by mělo vyplynout téma. V inscenaci jsou tři hlavní motivické linie: 1. vztah Adriana a rodičů, který má jen podobu žánrového obrázku, nijak se neřeší a v podstatě se vytratí; 2. vztah k Pandoře, která ho zradí s nejlepším kamarádem, s nímž se vzápětí rozejde a vrátí se k Adrianovi, jenž ji nadchne svými oranžovými ponožkami – aniž se cokoli z toho nějak motivuje a interpretuje; 3. nejvyhranější vztah se seniorem, o nějž se jako dobrovolník stará – vztah „uzavřený“ bezobsažným předsevzetím do budoucna. Všechny tři linie jsou pouze sdělovány slovy bez významové interpretace, směřující k nějakému „závěru“. Je jasné, že jde jen o výseč několika měsíců Adrianova života, ale z hlediska ucelenosti sdělení divadelní inscenace je lhostejné, zda vypráví o deseti minutách, rocích či generacích. Buď něco sdělí, nebo ne.

Třináct a tři čtvrtě je ukázkou slušné pedagogické práce, ale jako umělecké dílo má ještě co dotahovat. (LR)

BAŽANTOVA LOUTKÁŘSKÁ DRUŽINA Poniklá: Maryša Vávrová (autor: Tomáš Hájek podle bratří Mrštíků, režie: T. Hájek)

Tomáš Hájek alias Bažantova loutkářská družina již získal statut zavedené značky. Očekává se od něj divadlo využívající meotar nebo aspoň stínohru a podobně jako u Jardy Ipsera nebo nověji Rudy Hansvencla diváci při jeho vstupu na scénu upadají do záchvatů smíchu dřív, než cokoli udělá. Takové zaškatulkování může být velká výhoda – ale i riziko.

Tentokrát se žádný meotar ani stínohra nekoná, ale Tomáš přichází coby podkrkonošský moštař Vávra, aby nám pimprlaty přefiguroval, jak to s ním a Maryšou bylo z jeho pohledu – a diváci se smějí. Jenže Tomáš není žádný kabaretní komik – je v podstatě tragéd (stačí vzpomenout na jeho inscenace Andrée nebo Morfium). Tentokrát odehraje klasickou českou tragédii v pěti obrazech: Vávra truchlí v kostele nad rakví ženy, která ho milovala, ale dotlačen – stejně jako Maryša – okolím k tomu, že ono se to srovná, ona si zvykne, každá si zvykla..., slaví svatbu rovnou na rakvi přehozené ubrusem. Jenže ono se to nesrovnává a ona si nezvyká. Vávru nenávidí, přehlíží, provokuje, i z jejích náhle sladkých pohledů a ochoty kape jed, až Vávru ve snu zadupává do podlahy sednice. Ten se však vzepře a vylišuje mošt z toho nejsladšího – a z kohoutku kape krev.

Humor je tu jakoby mimoděk – chytrý a skrytý. Začíná už převedením tragického děje do malých groteskních loutek a tří scén z lísek od ovoce – kostela, ložnice a moštárny (v zadání, pro něj inscenace vznikla, byla údajná averze zesnulého profesora Císaře k jablkům na jevišti), probleskuje v divadelních zcizeních a nejotevřeněji je prezentován v reklamách na Vávruv mošt, které tvoří stříhové odlehčující předěly v nejvypjatějších

okamžících (problém je, že ten, kdo jimi vybízí ke koupi džusu, těžko může být týž Vávra, který vyprávěním připomíná sousedům jejich podíl viny na vzniklé tragédii). Ty udržují diváky v pocitu rozmarné nezávazné zábavy. Hájek skrývá tragično za zdáním veselosti a chytře dávkuje prvky humoru, vyvolávající dojem, že sledujeme náramnou švandu, v níž o nic nejde, aby ve finále udeřil, když Vávra otevře kohoutek – a z něj se řine Maryšina krev.

Ale co si myslet o tom, když diváci řičí smíchy (nemluvě o tom, že se jdou napít onoho nejsladšího moštu)? Nevnímají, o co jde? Je to komické? Komicky uděláno? Nebo zafungovala zavedená značka Tomáše Hájka? ...

Buď, jak buď jde o další Hájkovo dílo malé jen svým formátem (30 minut), ale hluboké svými přesahy v detailech i celku. (LR)

DIVADLO VÍTI MARČÍKA Drahotěšice: Sněhurka a sedm trpaslíků (scénář a režie: Vítězslav Marčík)

Vždy, když jdu na představení Víti Marčíka, snažím se vzpomenout, zda jsem daný titul již viděl nebo ne. Většinou se mi to nepodaří a znovu si uvědomím, že titul a obsah té které pohádky je až druhořadý, neboť jde především, a hlavně o to, jak si na ní a s ní zadovádí – tedy že hlavním tématem je vždy setkání s Marčíkem. Víťa se svou stále otevřenou náručí a rozsvícenýma očima coby jurodivý komediant od pánaboha vytvořil sám ze sebe postavu, která přechází ze života do divadla a zpět a je už téměř nemožné rozlišit co je co.

Sněhurka... (již hraje se svým synem Jaroslavem) začíná Víťovým proslovem o potřebě radovat se ze života. Pak pohádku odehrají, odezpívají (za doprovodu kytary a kontrabasů), odvyprávějí a odkomentují s drobnými změnami tak, jak ji známe zpola od Grimmů, zpola od Disneye, se vším všudy: s nápaditou překlápěcí a otáčecí scénou na malém vozíku, se sedmi vyklápěcími postýlkami, širokánským stolem, kouzelným zrcadlem (obroučka, do níž vkládá herec obličej) a pěknými čtyřiceticentimetrovými řezbovanými marionetami titulní hrdinky, macechy, prince i sedmi trpaslíků. Pravda, ony loutky nám hojně ukazují, abychom poznali, kdo zrovna mluví, přenášejí je a zavěšují na různá místa a potřásají jimi, přičemž si dávají velký pozor, aby s nimi nehráli, a důsledně místo toho komunikují vůči sobě vlastními obličejí.

Ale jak už to u Víti Marčíka bývá zvykem, ono ani o Sněhurku, ani o hraní loutkami až tak nejde. Jde o úžasný zážitek setkání s bavičem, komediantem od pánaboha, který svým pohráváním si s materiálem předlohy dokáže strhnout publikum k pocitu, že zažívají něco jedinečného a neopakovatelného. Marčík přitom užije všechny své osvědčené, opakováním vybroušené grify od oslovování diváků křestním jménem po učení písni „když máš radost, zatleskej“; snad jen podržení a podání kytary některou z divaček tentokrát chybí. Dělá to ale tak přesně a věrohodně, že divák rád věří, že to vzniklo právě teď a jen teď, ačkoli to krom zmíněného daru od pánaboha stojí především na vypracovaném, stále znova rozžívaném řemesle.

Není to o Sněhurce, ale o radosti ze hry, o radosti ze života, jak avizoval v úvodním kázání. A to není málo. (LR)

DRAMATICKÝ KROUŽEK ZŠ Železnická, Jičín: Staré pověsti udatného národa českého (autor: Alois Jirásek, dramtizace a režie: Richard Koníf, Pavel Horák)

Inscenátoři zmiňují sice Jirásku, ale svým pojetím vycházejí spíš z obrazové knížky Lucie Seifertové Dějiny udatného českého národa. Pověsti jsou uvedeny jarmareční písní, ohlašující pravdivý pohled na pradějiny Čechů. Děti ve věku od šesté po devátou třídu zvládají vše v lehce parodickém duchu převážně pohybovým herectvím, prokládaným

vyprávěním a střídáním dramatických jednáním v jednotlivých obrazech za využití dvou velikých plachet látky, jež se proměňuje v lesy, řeky, hory, doly... Přes ně s nimi absolvujeme cestu necestu kmene Čechů až pod Říp, Čechovo rozhodnutí, smrt praotcovu i Krokovu, představení jeho dcer Kazi, Tety a Libuše, epizodu s maminkiným mazánkem Bivojem, kterého uloví zdatná Kazi, Libušin soud a cestu pro frajířka Přemysla, který zkrátka k Libuši dobře zná.

Zejména první polovina je hravá, vtipná, zábavná, jakkoli vytvářené vtipky jsou různé úrovně – od původních a nápaditých, přes poněkud ošepané a dospělácké, až po ty na hranici čtvrté cenové skupiny. Druhá polovina působí více jako snaha o naplňování předem vymyšlených situací.

Příjemný dojem setkání s partou mladých lidí se smyslem pro humor nicméně zůstává. Jen si divák nakonec říká: No dobrá – a co? Je to něco víc než pásmo vtipků a legráček? Má to nějaký přesah? Směřuje to někam? Chtějí inscenátoři něco o jednotlivých obrazech, o sebevidění Čechů v Pověstech či o samotných Čechích něco říci? Je tu nějaké téma? Tomu, aby se nad pověstmi parta dětí a diváci s nimi pobavili, by to rozhodně nebylo na překážku; a nemusí jít o žádné chmurné velkomoudro. Jde jen o to, aby po chvilkovém pobavení se i něco zůstalo. (LR)

HANA VOŘÍŠOVÁ a MARKÉTA STRÁNSKÁ Choceň: Jabka (autor: H. Voříšková, režie: soubor)

Za kuchyňským stolem sedí bělovlasá Hana Voříšková, před sebou mísu jablek, z nichž vykrajuje zdravé „maso“ a klade je na talíř vpravo, vlevo je díže, v níž jablka máčí a kam odkládá shnilá; vpravo od ní skryta za stojánkem s notami cvičí na klarinet Markéta Stránská. Hanka vykrajuje a vypráví o tom, jak vykrajovala její babička, maminka, tatínek, prababička, teta... Čas od času zavolá na Markétku, aby jí přinesla další jabka ze sklepa: Jsou v tom regále pod schody. Hned naproti. A vem ty horší! Ty lepší nech na potom! Pak přehodí ubrus a zmizí za stolem, na jehož čele vidíme ve stínohře, jak Markétka sestupuje se schodů, vybírá jablka a jde zpátky; někdy po jednom schodu, někdy po dvou, někdy po třech. A Hanka vykrajuje. Markétko... Babi, oni už tam žádná ta lepší nejsou. Jen samá shnilá. A všechny ty maminky, babičky a prababičky, jejichž obrázky Hanka zapíchla do shnilých jableček, stanou před námi a před Hankou. Markétko! Tak skočila bys mi do sklepa pro brambory? Jsou v tom zadním regálu. A vem ty...

Vlastně nic, že? Vlastně o ničem. O plynutí. O plynutí času. Životů. Generací. O opakování. O odříkání a odkládání. A o kráse i marnosti toho všeho. Vlastně až na těch pár cest do sklepa se jen vykrajuje, povídá a k tomu zní zpovzdálí opakované pokusy o přehrání té samé písničky. Vlastně nic. Jen se to umí. Prostě, jednoduše, autenticky, opravdově.

Ale ono je to inscenační a herecké umění – nejen jakési povídání. Pěťadvacet minut, při nichž diváci ani nedutají – jen se blaženě pochichávají. (LR)

HOP–HOP, ZUŠ Ostrov: Rozdvojený svět (autor: Irena Konývková a soubor, režie: I. Konývková)

Čtyři starší školní dívky a jejich vedoucí skládají obraz života v totalitním „socialismu“ z pohledu postupně rozum beroucí dívky. Od mala tu cosi nehraje. Něco se říkat nesmí, něco musí, na prvního máje povinné jásání s mávátky, ale proč strýček–letec utekl a proč je to tabu? Co to byli ti „pétépáci“? Proč k nim dali i tatínka, když chtěl za bráchou? Ale bez pétépáků by zase nepoznal v Nepomuku maminku a já bych nebyla. Proč musíme mít výjezdni doložku? A proč musíme pašovat boty z Německa jako zloději? Proč už nemůžu chodit do skauta? Proč, proč, proč...?

Děvčata se postupně střídají v roli vypravěčky, která se snaží skulinami nahlédnout za kulisy dění a pochopit, co je falešné divadýlko a co je pravda. Princip střídání se v roli má nepochybně smysl z vnitřních, pedagogických důvodů práce s dětským kolektivem. Není-li však střídání v roli zdůvodněno i z hlediska divadelních významů, může působit formálně a také mást diváka. Většinou se v těchto případech nabízí možnost různosti pohledů na postavu nebo jejich kvalitativních variant či proměn. Vzhledem k tomu, že v Rozdvojeném světě je osou děje chronologie běžícího času, nabízí se například možnost hlouběji zpracovat vyvíjející se vnímání a reakce dorůstající hrdinky.

Základním principem je vyprávění, které zejména v počátku dominuje, doplňováno groteskními „živými obrazy“ bez patrnějšího vývoje. Později se způsob „vyprávění“ a žánr poněkud mění a více se prosazují ucelenější žánrové obrázky každodenních i výjimečných, mnohdy absurdních životních situací za totality, vytvářející propracovanější kompozici. Podíl vyprávěcího slova a akce se vyrovnává a vytváří syntetický celek.

Oželel bych postupně zavěšované tabulky s dobovými komunistickými hesly. Nejen proto, že jde o pouhou vnější ilustraci, ale hlavně proto, že významově táhnou sdělení k obecnosti na úkor daleko silnějšího individuálního příběhu, a také výtvarně rozbíjejí scénu, kterou herečky bravurně ovládají samotným hereckým jednáním. Samotný závěr se pohybuje na hraně patosu, jenž k věci patří, ale je nutné je přesně dávkovat jeho míru.

Rozdvojený svět se vymyká preferované představě o divadle hraném dětmi jako de facto předváděné „dramatické hravosti“ tím, že usiluje o realistické, jen lehce stylizované herectví. A nejde popřít, že všechny čtyři protagonistky ho v mimice i gestice dynamických situací i jemných a přesných detailů brilantně zvládají: jde o autenticky herecky prožitý a zároveň umělecky tvarovaný výkon. Žádné „prtácké“ napodobování „velkého divadla“, ani předvádění se – nýbrž zdařilé hledání osobnostního herectví, v němž koexistuje jak zamýšlená postava, tak osobnost hrajícího. (LR)

LEONA HOUDKOVÁ Jirkov: Dělat se pořád musí (autorka a režie Leona Houdková)

Tricetiminutová inscenace zaujme bezprostředním herectvím jediné aktérky, zejména v komunikaci s diváky. Její bezprostřednost a autenticita splývá s tím, o čem vypráví – s lidmi a trampotami českých emigrantů v rumunském Českém Banátu. Z velkého kýblu dostaneme napít „právě nadojeného“ mléka, ze sklínky ochutnat šípkové marmelády, seno, jež se povaluje pod štaflemi na jevišti voní až k nám a rozštípnutý špalek dřeva padá k nohám diváků v první řadě. Stejně organické a samozřejmé je zařazení hudby, když herečka prostě popadne akordeon a pro radost si zahraje. Takle bezprostřednost ovšem zaskípe v okamžiku, kdy se na kusu plátna zavěšeném na štaflich objeví fotografické či filmové záběry z Banátu: náhle nejsme účastníky, ale přihlížejícími diváky v kavárně píseckého divadla.

Pravda: druhou stránkou této rozverně bezprostřednosti je neuspořádanost myšlenkové stavby inscenace a jejího vyznění. Inscenace prostě v určitém okamžiku skončí; mohli jsme přičichnout i ochutnat kus toho exotického kraje, ale co se o něm dozvídáme tak úplně zřejmé není. (LR)

NA PALOUČKU, ZUŠ Petra Ebena, Žamberk: Podejme si tlapku (scénář a režie: Olga Strnadová, písně: Karel Šefrna)

Na zadním vyšším paravánku s kuželovitými smrký jsou plošné pidiloutky lišky a zájce, na tom nižším předním maňásci týchž postav a hůlkový ptáček (jenž záhy vymizí), pár dalších rekvizit a k tomu všemu několik křehkých písniček Karla Šefrny. A především čtyři starší školní dívky a jako skrytý kytarový doprovod jejich vedoucí.

Inscenace je takřka bezdějová: sníh mizí, jarním lesem běží osamělá liška, jen zajíc ještě spí, dokud ho neprobudí ptáček; v létě dělá liška zajícovi naschvály, kočkují se a honí po lese, na podzim se hašteří o houby, ale když se objeví vločky nové zimy, nabídne zajíc svůj polštářek lišce, a naopak a vše zas přikryje sníh. Jak napovídá už název, jde o kamarádství, přátelství, vzájemné pochopení a vstřícnost. Tlapku si nepodají, ale polštářek pod hlavu ano. Jak aktuální v době permanentního dělení a vymezování se i válek kolem nás.

Pravda, můžeme se ptát, proč by se měli zrovna dva existenciální protivníci – liška a zajíc – kamarádit a zda je věrohodným důvodem jejich (nepříliš tematizovaná) osamělost a čím se tedy má liška živit. Je také pravda, že jsou zde místa, jejichž souvislost s tématem a „dějem“ je nevelká a jsou jen zábavným obrázkem, i to, že temporytmus a jím budovaná kompozice celku je poněkud monotónní. Ale to jsou jen smítky.

Potěší harmonická, funkční a vtipná syntéza jevištní loutkové akce, vyprávěcího slova a éterických písniček, přesná, citlivá práce s loutkou v jemných detailech, zpomalení uspěchaného času, něžný smysl pro humor... Olga Strnadová už léta dokazuje s dětskými (!) soubory, že loutka není nemohoucí historický relikt, neschopný vyjadřovat současné myšlení a divadelní citění, a že pro ni nemusíme vymýšlet nové krkolomné definice, stavět ji na hlavu či potápět v lahvi od okurek. Že schopnost pochopit její možnosti a vhodnost pro konkrétní námět a dovednost dokonale ji rozehrát je přístupná i dětem. Zkrátka že loutka je živý, moderní, účinný prostředek – jen se to s ní musí umět. Není třeba strkat si nohu za krk. Není třeba být konjunkturálně „aktuální“ ani „experimentální“. Je třeba vědět co tvořím, s kým tvořím, pro koho tvořím – a umět to.

Často se zdá, že hrát o něčem pozitivním, milém, hezkém, příjemném je smrtelný hřích, neboť se mívá se samotným smyslem umění, které má zpochybňovat, znepokojovat, převracet zavedené pravdy, klást otázky... U divadla pro nejmenší děti se to naštěstí toleruje – a tak může vzniknout i taková inscenace jako Podejme si tlapku. A ejhle – ona potěší, ba nadchne i dospělé! (LR)

NAIVNÍ DIVADLO Liberec: Tři zlaté vlasy děda Vševěda (autor: Iva Peřinová, režie: Michaela Homolová)

Scénu tvoří vyvýšený tři metry široký válec, k němuž vede šroubovitá nástupní plošina; jejich metaforický ani funkční význam není zřejmý. Na válci nejdříve zatančí svůj rituální vstup tři sudičky – vědmy v šatech se spirálovitě svislými pruhy, později se tu objevují a obměňují různé stavby, jakož i postavy – marionety na drátě. Po obou stranách lemuji jeviště naddimenzované xylofony z tlustých dřevěných špalků.

Nevím, nakolik je to vinou předlohy a nakolik inscenačního zpracování, ale vypadá to, že základním principem bylo zrušit vše, co je ve výchozí pohádce nosné a na čem stojí. Král má uniformu generála, uhlíř uhlédné monterky, čímž přichází vniveč základní motiv střetu toho nejvyššího – krále s tím nejnižším – ušmudlaným uhlířem ztraceným vprostřed lesů, jehož čerstvě narozený syn má dostat za ženu královskou dceru. Sudičky pronášejí svou věštbu nad králem, ležícím na peřině hosené na zem, s poznámkou zpochybňující, zda dotyčný vůbec spí – takže s jeho proradností zřejmě počítají. Král nerozkáže dítě utopit, nýbrž sám ho vloží do košíku a pošle po vodě (!). Během vteřiny pak posílá zdvacetiletého Plaváčka na hrad s dopisem v podobě na válečku navinuté tóry, již může kdykoli rozvinout, komu se zachce. Není divu, že to učiní sudička, když najde Plaváčka, jak se povaluje v lese. Královo sídlo není v archetypálním hradě, nýbrž v jakémsi zpola Římě, zpola Istanbulu. Plaváček je překvapen, že má dostat princeznu za ženu, ale vcelku proti tomu nic nemá. Královna a princezna si o královském manželovi, respektive otci myslí své a neváhají mu to říci do očí. Ten přesto posílá Plaváčka k dědu

Vševědovi. Přívozník je zločinec, jenž může být vystřídán jen ještě horším zlosynem, z města, v němž jabloň přestala plodit mladící jablka, a jiného, v němž vyschla živá voda, je jediné město plné senilních třesoucích se staříků, kteří se po Plaváčkem získané radě změní v staříky infantilně poskakující a vykřikující, kolikže je jim teď let. Předtím ovšem Plaváček ony rady získá, když stojí opodál vyslechne děda Vševěda – jakési magické oko, jež evokuje všechny možné vlastnosti a schopnosti krom životodámého slunka, které svou vševědnost čerpá na své nekonečné pouti po nebi. Než Plaváček dorazí zpět, rozkazuje král katovi (v kostýmu kostlivce), aby ho v žádném případě do města nepustil; jak ho napadlo, že by se mohl vrátit, když se to dosud nikomu nepodařilo, není jasné. Ono se mu to však mýrnyx týrnyx kdovíjak podaří, král okouzlen množstvím stínových koní přehlédne vzpuru své rodiny a stane se přívozníkem.

Vše v pohádce podstatné se vynechalo, zrušilo či změnilo, ale nic nového nevytvořilo. Nelze se pak neptat, proč inscenují pohádku, které nevěří. Jen pro mantru „novosti“, jež se rovná „jinakosti“? A kdo ji potřebuje? Děti, které se s pořádnou pohádkou o Plaváčkovi nejspíš dosud nesetkali? Nebo inscenátoři, aby se nenudili či dokázali, že dělají Umění?

Liberecké Tři zlaté vlasy děda Vševěda mají vše, co od statutárního profesionálního divadla očekáváme a řemeslně se toho inscenaci moc vytknout nedá: herci na úhledně vyrobené scéně chladně a bez vzrušení odvádějí, co nacvičili s dovedně vyrobenými loutkami, hudba zní, text je kultivovaný, byť sděluje jen vykuchaný a zjinačený příběh bez myšlenkového přesahu... Jen pár věcí chybí: jakákoli emoce, pohádkový duch, magie a smysl. (LR)

OPAL Opava: Dlouhý, Široký a Bystrozraký (autor: Karel Jaromír Erben, Miroslava Halámková, režie: M. Halámková)

Opal a jeho vedoucí si splnili sen uzavřít trilogii inscenací Erbenových pohádek – a splnili si ho nadmíru úspěšně. Dramatizace se sice nadržuje krásného Erbenova jazyka, ale i ten její (včetně občasných veršů) je kultivovaný, vědomý si potřeby pomáhat akčnosti loutkového dění a sám být jedním slovem. To, že do něj autorka oproti předloze vložila princovo rozhodování, která ze tří šišek, perel či který ze tří drahokamů skrývá princeznu, nejenže posiluje princův podíl na její záchraně, ale i konkretizuje, v čem pro něj spočívá její kouzlo. Inscenace má lehkost, vtip a dynamiku, hudba a písničky, jimiž soubor odevždy vládne, tentokrát funkčně a organicky zapadají a posouvají děj, a soubor nalezl působivá jevištní řešení jak pro tři titulní prazvláštní chasníky a jejich speciální dovednosti (i ten obligátní Bystrozraký se svítícíma očima nakonec vtipně překvapí, když svého daru užije k bombardování hory, ukrývající princeznu, laserovými střelami), tak pro tradiční pohádkové putování, které divadelně není příliš vděčné, ale tematicky je zásadní.

Scény na obou hradech se hrají téměř devadesáticentimetrovými marionetami na krátkém drátě, královský hrad je naznačen jen galerií obrazů princezen, setkání s pomocníky se odehrává ve volném prostoru (v němž se arcit' poněkud ztrácejí), čarodějův hrad je vybaven třemi okny a dvěma křesly, zatímco cesty se uskutečňují na zadním paravánu s několika kopci pomocí miniaturních hůlkových plošňáků.

Za dopracování by stál výklad toho, kdo jsou oni zvláštní princovi pomocníci a proč mu pomáhají, a především zesílení naléhavosti motivací všech jednajících postav: síly princova okouzlení obrazem tajemné princezny, toho, oč jde vůči ní čarodějovi a jak moc a proč o ni stojí, jak hodně se snaží čtveřice hrdinů ji uhlídat a neusnout a proč se jim to nedaří... – a tím vším zvýšit důležitost toho, oč jde, i napětí, jak vše dopadne.

Druhá rezerva je v zpracování marionetových scén na obou hradech a při setkání v lese. Zatím jsou jednoznačně propracovanější a silnější party zmenšených hůlkových

loutek, v nichž se odehrávají cesty, které mají přeci jen spíše pomocnou funkci, zatímco dramaticky klíčové jednání s čarodějem či rozhodování, který z trojice přinesených předmětů je vlastně zakletá princezna, mají dosud spíš „konverzační“ podobu, v níž loutky nemají příliš co hrát. Ona velká rezerva těchto částí je ve využití mizanscény, jež by rozmístěním, orientací a pohybem postav v prostoru dokázala spoluvytvářet obsah situací: vztah čaroděje k hrdinům a naopak, jejich snahu dokázat princeznu uhlídat a neusnout i naléhavost úkolu rozeznat, v kterém předmětu se skrývá. Píši, ale o premiéře – takže se těším a doufám...

Nechci-li nic vynechat, kladu si i otázku, proč mužského hrdinu–prince v pohádce, kde jádrem je láska mezi mužem a ženou, hraje žena (jakkoli dobře), když soubor disponuje tolika muži. A za ne zcela samozřejmé považuji také užití odkrytého vedení marionet, když inscenace nepracuje se vztahem viditelného loutkoherce a loutkové postavy, již animuje, a ani ničím jiným princip odkrytého vedení nezduodňuje. Ale obojí jsem ochoten přehlédnout, neboť inscenace má jiné a podstatnější klady. Řekl bych, že jde o nejlepší inscenaci Opalu posledních let. (LR)

POPCORN, ZUŠ Jaroměř: Dcerky (scénář: Jarka Holasová, Vendula Povalilová a soubor, režie: J. Holasová a soubor)

Rozeseti v přítmi jeviště stojí nehnuté šest dívek a jeden mládenec, před nimiž visí z provaziště sedm klecí. Když je aktéři přisvítlí svými mobily (či svíčkami), vidíme v nich uvězněné loutky – dvaceticentimetrové marionetky. V té levé přední je prvá z dcerek – Anička, současné děvče, žijící poněkud vyprázdněným životem nákupů a sociálních sítí, na nichž je pomluvena, takže jí nezbyvá než osvobodit se z klece tím, že se utopí. V té druhé, jež se jako jediná nenavěcuje mobilem, nýbrž dvěma svíčkami, tkví desetiletá Anuška, jež má jít do kláštera, ale uchválena právě vyjevenou pravdou Mistra Jana Husa dosáhne toho, aby ji pustili na cestu za Mistrem (!), a zdrcena tím, jak se s ním koncil vypořádá, „osvobodí“ se i ona z klece utopením (mít Jan Hus hrob, musel by se v něm nad smrtelným hříchem své ovečky obrátit).

Má-li jít o paralelu či kontrastní paralelu, jsou její strany poněkud nevyvážené: srovnává se na jedné straně „běžný“ až tuctový život v prázdnotě současného každodenního „pobývání“, na druhé velmi specifický, vyhraněný, jedinečný dějinný okamžik náhle vzplanuvší naděje na možnost reformovat a očistit církev, v němž se ocitá Anuška. Končí-li pak obě stejně, nezbyvá než vyvodit, že nic nemá smysl a jediným vysvobozením je smrt.

Klece jsou pozoruhodný nápad – míníme-li tím jejich efektnost. Máme-li však na mysli efektivitu sdělení významů, je to nápad poněkud problematictější. Co vlastně znamenají, jaký význam mají? Dejme tomu, že současná Anička je uzavřena v kleci své bubliny na sociálních sítích. Ale co Anuška? Je také nesvobodná ve své víře v Boha a obrodu, jež přichází s Mistrem Janem? To, že klece jsou příčinou statickosti celé inscenace, neboť loutky se v nich mohou pohybovat sotva na pár centimetrech čtverečních a gestikulovat rukama a herci za nimi pouze stát v pozoru, je už jen vedlejší efekt.

Věřím, že záměr byl dobrý – ale z inscenace srozumitelný není

P.s.: Kde je tu jaký hoax, fake či cap, o nichž je řeč v programu? (LR)

POSLEDNÍ NAKONEC Sobotka: My se deme mejt (scénář: Eliška Nedvěďová a soubor, režie: Lada Blažejová)

Tři dívky na hranici dospělosti a jejich starší režisérka a spoluherečka přinášejí otevřený obraz setkávání a utkvání se se sexualitou a její násilnou podobou ve formě stříhové mozaiky s přesně stylizovaným a zároveň autenticky uvěřitelným herectvím slova (byť to by

mohlo někdy být srozumitelnější) i pohybu, přesným timováním a pointováním jednotlivých výjevů i zajímavou prací s mikrofonom a looperem. Statistika o počtu znásilnění arcit' posouvá věc nežádoucím směrem: od poznání ze zprostředkovaného zážitku k dokumentaristické agitce, v níž se individuální a silné ztrácí ve prospěch obecného: člověk mizí a nastupují čísla. Závěrečné „rozhřešení“ přináší stárnoucí biblická Zuzana vyprávěním svého příběh se starci–zákoníky a hlavně koupeli, již třem obnaženým dívkám poskytne.

Inscenace je to silná, osobní, upřímná, hluboká a odvážná. Trochu nejistě se rozjíždí a exponuje svůj smysl, ale krok za krokem sílí a vrcholí účinnou katarzí. (LR)

RADOST Strakonice: Pípáci (autoři a režie: Tereza Kortanová a Jakub Jílek)

Mladá, před pár lety vzniklá odnož strakonické Radosti je z těch souborů, pro které je na prvním místě výrazné, často až osobní téma a hned za ním co možná efektní až ohromující punkové prostředky k jeho vyjádření. Obojí je chvályhodné.

Hrát o něčem, co nás opravdu bere, trápí, baví..., je předpokladem nejen živosti, aktuálnosti a síly tématu, ale i našeho zaujetí při tvorbě. V Pípácích si soubor vybral tematiku péče o staré lidi v pobytovém zařízení. Šéf přijímá novou opatrovatelku Žofii a klade jí na srdce motto ústavu: Láska a péče především! Žofie opravdu s láskou pečuje o klienty–pípáky (odvozeno od způsobu přivolávání ošetřovatelky zmáčknutím tlačítka). Paní Světlé připomene krásné okamžiky jejího života a přivede vnoučata, pana Křehkého namísto zasypávání léky ošetří a připije si s ním... Šéf ve snaze o získání dalších klientů natáčí s dvěma krasavicemi za pomoci Žofie (!) reklamní klipy a další klienti opravdu přicházejí. Pan Přehrál s manželkou tu díky Žofii oslaví diamantovou svatbu i se spoustou hostů, ale šéf přivádí další a další klienty, pod jejichž tíhou Žofie padá, šéf ji odkopne a po posledním reklamním klipu odchází hledat novou opatrovatelku. Tematika je zřejmá. Ale téma a jeho vyznění? Rozpor mezi krásnými proklamacemi a skutečností? Upřednostňování kvantity před kvalitou? Vykouřist'ovatelství zaměstnavatelů? Špatné zacházení se zaměstnanci? S klienty? Jsou pro ně jen stroji, které mají udržovat (Žofiiny montérky)? Žofiino vyhození? Anebo se šéf snaží Žofie od začátku („ta tu dlouho nevydrží“) do konce (proč by jinak ve finále běhal po místnosti a naschvál zapínal všechny pípáky) zbavit? Ale proč? Můžeme si vybrat.

Výrazné jevištní prostředky jsou potřebné, abychom skrze ně diváka zaujali; bez jejich poutavosti usne a myšlenku si můžeme dát do památníčku. Prostředky by měly z tématu a děje vyplynout, umožnit jejich sdělení a zesílit je svou překvapivostí, díky níž si i divák uvědomí, čeho si dosud nevšiml. Na scéně Pípáků vidíme dva plechové nemocniční noční stolky, v nichž se skrývají pokojíčky výchozích dvou klientů (ony pokojíčky ovšem už dál nijak nefungují a stolky jsou jevištěm pro všechno): pan Křehký je hrnek s uraženým ouškem, paní Světlá zhasnutá lampa. Metafory jsou to z hlediska srozumitelnosti jasné, ale dosti prvoplánové, přímočaré, doslovné až popisné. Lampa – paní Světlá se rozzáří, když ji navštíví její vnoučata–pidilampičky. Pan Přehrál je tranzistorák s přehrávačem kazet, jenž se rozezpívá, když do něj Žofie vloží znovunavinutou kazetu – jeho ženu a navštíví ho kamarádi – gramofonová LP deska, několik kazet a cédeček... Na třech vícepatrových vozících (v nichž asi pak už trvale pobývají) jsou přivázeny nejprve další audio a videokazety a později hračky, pytle hraček, jež vše, včetně Žofie, zasypou. Proč zrovna kazety? Proč ve finále zrovna hračky? Proč ta nahodilá různost? Co vedlo k výběru právě těch předmětů, které byly použity? Pocházejí z prostředí ústavu? Ze života lidí, které zastupují? Nebo odkud? A proč tu převažují právě ony specifické skupiny předmětů hudebně nahrávacích, osvětlovacích, a hlavně ony vše završující hračky? Navíc se tyhle prostředky významově nijak nerozvíjejí, jen

jsou lineárně vršeny a zmnožovány. Loutky to nejsou: žádný z použitých předmětů ani na vteřinu nenaznačí snahu jednat, stát se jednajícím subjektem, postavou.

Výsledkem je jaksi inženýrsky vymyšlená satirická agitka, která chvályhodně upozorňuje na závažnou tematiku, ale nesděluje, co o ní chce říci, a ve své lineárníosti je poněkud zdoluhavá a nepřesvědčivá. (LR)

RÁMUS Plzeň: Kdyby tisíc ježibab (autor: Zdena Vašíčková, Alois Mikulka, režie: Z. Vašíčková a soubor)

Plzeňský (původně "nýřanský") Rámus se od svého vzniku před šestatřiceti let několikrát obměnil, z dětského se stal rodinným, hrál s nejrůznějšími druhy loutek i bez nich..., ale jedno mu pod vedením matky–zakladatelky Zdeny Vašíčkové zůstalo: vždycky hrál o něčem, co bylo aktuální a opravdové, tak či onak vycházející ze skutečného života jeho rodin – žádná konjunkturální témata, která právě letí a musíme na ně naskočit, abychom nezůstali pozadu, nýbrž témata hluboce a osobně jejich.

Tentokrát jsme na začátku u hospodského stolu: děti stavějí domeček z tácků, milenci si špitají, někdo popíjí, někdo hraje šachy – ale u nich vznikne konflikt, chlapi si vjedou do vlasů, a je tu vojna a válka. Taková „sranda–válka“ – milenci si přes frontu podávají ruce a ženské posílají recepty – kdo by ji bral vážně? Hlídky jsou lahve od piva, generálové řádné litrové flašky a pozorovatelé zírají do dálky skrz hrdla lahví... Jenže ježibaba (?) v hlubokém lese se po pětadvaceti minutách namíchne a promění všechny vojáky v umělce: jedni básní, druzí zpívají a malují, vzájemně se milují, rozsévají holubičky–vlaštovičky míru i do publika a zazní rozjásaná Óda na radost. Do toho se však vřízne ostrá siréna a mrazivé vyhlášení mobilizace. Všichni strnou a – chtě? nechtě? – hlásí se k raportu. Mrazivé aktuální poselství je zřejmé.

Cesta k němu je místy klopotná – od pětadvacetiminutové úvodní paralely vypuknutí války v hospodě, přes ježibabino představovací extempore, až po parodizující předvádění války i umělecké (nebo umělé?) mírové pseudoidylky. V celé té délce nás nic zřejmého nevede, netáhne, jen se probíráme nemotivovanými legráckami bez tušení důvodu a cíle. Nápady s využitím lahví (postavy, triedry, dělové náboje), židlí (dělo, tank) i stolů (loď, pozorovací věž, tabule na malování) jsou vtipné, chytré, byť nepřiliš rozvíjené do hloubky významů. Celek je trochu hrmotný, silácký, ukřičený a v této dynamice pak i monotónní. Mikulka (Dům u pěti set básníků) se svým humorem se vytratil.

Ale vem to vše neš! Na to mrazení při zaznění sirény a vyhlášení mobilizace stálo za to počkat si. Za silné téma a autentickou aktuálnost, nahánějící slzy do očí, děkuji. (LR)

RARÁŠCI Opava: Changgwi (autor: Gabriela a Anna Bernardovy na základě stejnojmenného klipu, režie: G. Bernardová)

Na jevišti stojí na nízkém stolku zhruba jeden a půl metru vysoká a půl metru široká řezbovaná socha jakéhosi skalního útvaru, připomínající termití hnízdo, která bude tvořit pozadí a do níž budou čas od času zasazovány totémovité figurky tygra a mladého bojovníka – jakéhosi samuraje prastaré korejské legendy.

Před plastikou vytančí mladá herečka v orientálním kostýmu a maskování a beze slov, jen za doprovodu hudby tanečně–pohybovými prostředky „vypráví“ o boji mladého hrdiny s tygrem, či přesněji (jak se dozvídáme z programu) s bohem hor v podobě tygra, jehož „sošku“ drží v levici, zatímco bojující mladík je představován mečem v pravici. Jeho loutková postava se objevuje před a po boji, kdy je – snad v náznaku jakéhosi bloudění a hledání – umísťována do zmíněné sošky; jako jednající loutka se příliš neprojevuje – veškeré jednání přichází skrze tanečně–pohybový projev herečky.

V druhé půli se jevištní prostředky nečekaně střihem proměňují: věčné opakování boje („koloběh smrti“, praví program) je naznačeno projekcí znaků korejského písma, různobarevných květů, ornamentů a jiných obrazců na kostým herečky a občas i na sošku v pozadí. Abstraktnější zobecňující prostředky výtvarných znaků zároveň s opuštěním dynamického vyjadřování pohybem vedou k poklesu dramatického principu a s ním i emotivní působivosti.

Stará korejská legenda se svým provedením odvolává na výsostně znakové divadlo jihovýchodní Asie, v němž každý pohyb, gesto, náklon hlavy, ale i zvíře či druh květu nese pro znalce zcela konkrétní význam. To pro diváky zásadně odlišného kulturního okruhu a jeho systému znaků samozřejmě činí často problémy s dešifrováním jejich významů, zvláště když některá sdělení jsou skryta v korejské písni. To, co divák táhne a dělá dvacetiminutovou inscenaci pozoruhodným, emočně silným zážitkem, je náboj energie, zaujatosti, hledání a přesvědčení ani ne sedmnáctileté herečky, jež vyznačuje svým tělesným projevem.

Není to loutkové divadlo, nýbrž výtvarně–taneční či výtvarně–pohybová inscenace. Ale stojí za vidění. (LR)

RUDA HANCVENCL – VOZICHET Jablonec nad Nisou: Mafia mia! (autor a režie: R. Hancvencl)

Pod značkou Ruda Hancvencl jsme si v posledních letech zvykli na opakovaný model: mocný bard zapěje s kytarou úvodní píseň, odehraje kus příběhu pomocí mohutných samo stojných marionet na drátě nebo manekýnů, následuje další song...

Příjemným překvapením pro diváky a prospěšnou změnou pro inscenátora je, že tentokrát se těžiště přesunulo do loutkové akce: s výjimkou válcovitého manekýna Kmotra hraje maňásky (a slušně), zatímco slovo a zvuky, jak se na rakvičkárnu patří, akci jen doplňují. Vtipná je zástupná „čechoitalština“ s řadou dobrých slovních hříček. Co zůstává, je žánr: opět parodie, tentokrát na proslaveného filmového Kmotra. Už z jeho podstaty je děj velmi akční: pif – paf a problém je vyřešen. Přesto je inscenace někdy poněkud zdoluhavá právě vinou až příliš banálního příběhu, složeného ze střípků děje v dosti epické kompozici výčtu střetů bez jakéhokoli směřování a přesahu.

Ruda Hancvencl je dobrý komediální herec, zpěvák, muzikant a bavič. Jeho slabinou je dramaturgie ve smyslu stavby významů a jejich završení, přinášející sdělení, jež by přesáhlo pouhý příběh.

ŘÍŠE LOUTEK Praha: Řecké pověsti (autor a režie: Jakub Hojka)

Celé jeviště rámuje dva antické sloupky a pás oblaků, nad nimiž se zjeví tři řečtí bohové – Zeus, Athéna a Poseidón coby plošné loutky – a dohadují se, kdo je větší hrdina. Což je záminka k představení Persea, Thésea, Hérakla a také Medúsy, Pégasa, Andromedy, Hydry, Kyklopa, kance, Mínótaura, Daidala a Íkara, Thésea a Ariadny, Peirithoa, Charóna, řek Léthé a Styx, Háda...; občas se přehlídka hrdinů a příběhů přeruší zcizujícím výkladem, v němž nám tři herečky a jeden herec vysvětlí, jak se skloňuje Zeus či co je Pégas.

Téměř každý hrdina je představen jiným druhem loutky – plošnými loutkami, řezbovanými manekýny, maskami tvářovými i celohlavovými, ba i loutkové rodinné minidivadýlko s marionetkami na drátě se objeví a občas si zahrají i herci svými těly. Postmoderna se svou rezignací na jednotu stylu ve prospěch funkce? Možná – jenže tady jde jen o nahodilý chaos prostředků, jejich funkcí nezdůvodněný. Oceňuji snahu souboru vymanit se z rutiny tradice; ale ať se to nezdá, i postmoderna má svůj řád, byť zapeklitý.

Inscenace je to v lecčems nápaditá, dynamická, ba akční, ale přesto jaksi popisné ilustrativní. Jako by šlo jen o převyprávění příběhů, aniž by záleželo na tom, co je jejich smysl, o čem a proč se vyprávějí, jaký je jejich myšlenkový přesah. Výsledkem chybějícího tematického tahu v jednotlivých pověstech i v celku je určitá zdoluhavost a těžkopádnost. Závěrečné prohlášení že každá doba má své hrdiny, je jen přílepek, který nejen nevyplyvá z děje, ale hlavně nám nepomáhá cítit tah a napětí v jeho průběhu.

Inscenace prezentuje slušný kus práce – ale k tomu, aby se stala zážitkem, jí něco chybí. (LR)

ŠICÍ STROJ, ZŠ Naše škola, Praha 10: TO. (scénář a režie: soubor a Alžběta Rajchlová)

Šest starších školních dívek a „TO“. – No přece to, o čem se nemluví. Co se musí skrývat. Za co je třeba se stydět. Čemu se i kamarádky posmívají. Co činí už podle Bible ženy nečistými. Co považují mnozí jen za výmluvu... Zkrátka menstruace, měsíčky. Jedno z posledních tabu doby, v níž nic není tabu.

Otevřenost, upřímnost a naléhavost potřeby o tomhle tématu mluvit dokládá, jak opravdově je inscenátorky berou za své, a jak osvobozující pro ně je, o tomhle tabu a trablech s ním spojenými komunikovat a řešit svůj vztah k němu. Žádné uhýbání, žádné „objektivistické“ zobecňování (snad jen ta statistika o menstruační krvi se trochu vymyká) – ale také ani náznak exhibování. Autentický lidský prožitek, přetavený do verbálních výpovědí, drobných rozehraných situací, stylizovaných pohybových kreací a symbolických obrazových metafor, založených na barevném kontrastu bílých kostýmů, šátků, plachty na zemi i na pár dalších rekvizitách a špinavě hnědavé zemině.

V prvé polovině inscenace výčet nepřijemných příhod a situací kolem menstruace a jejího různého pojmenovávání bez zřetelnějšího vývoje odněkud někam vytváří poněkud zploštělou, lineární kompozici. V závěru však dojde k osvobodivému smíření – proměně pohledu, kdy dívky přijmou tuhle v mnohém obtížnou biologickou danost nejen jako znamení ženskosti, ale i dar, umožňující mít děti a podílet se na udržení života. (LR)

TS LIGHT při ZUŠ Popelka v Praze 5: Nechodte k němu v neděli (autor: Paul Groves, Lenka Tretiagová, režie: L. Tretiagová)

Dospělý akordeonista na kraji jeviště zahraje hudební motiv, na něj ze zákulisí odpoví a vejde chlapec hrající na melodiku (pan Cecil Brum) a za ním třináct zhruba desetiletých, jednotně oblečených dětí (jeho dům). Zdá se, že dům se o pana Bruma, chodícího o francouzských holích, stará; kam se hne, hne se i dům, což panu Brumovi není zrovna příjemné, snaží se to domu zakazovat, až se nakonec dohodnou: společně vycházky budou jen v neděli.

Jedna věc je předloha, druhá to, co do ní inscenátoři vkládají. Předloha vypráví o potřebě empatie, vycházení si vstříc, vzájemnosti a schopnosti dohodnout se i tehdy, kdy nás to něco stojí. Inscenátoři vkládají výrazný motiv stárí a nemoci pana Bruma, belhajícího o berlích a napojeného na hadičku melodiky, o něž se dům stará. Jenže tady metafora původní pohádky začíná pokulhávat ve své podstatě, a navíc místo původního poznání potřeby empatie ústí do řešení ze strachu o život i společenského skandálu. Závěrečné trávení všedních dnů s konstatováním, že bychom pana Bruma neměli navštěvovat v neděli, vyznívá pak jako ilustrace a zbytečný dovětek.

Celek ale potěší: svým vtípem, bezprostředností a hravostí dětí i tvarem, který dokáže vytvářet a naplňovat a také syntézou vyprávění, dramatického jednání a pohybového výrazu. (LR)

ZLATONKA, ZUŠ Rakovník: O rybáři a jeho ženě (autor: Jan Werich a soubor, režie: Eva Suková)

Je vždycky příjemné vidět mladé lidi, kteří mají chuť a odvahu zkusit hledat možnosti loutkového divadla a se zaujetím a přesvědčením pak s výsledkem svého hledání předstoupit před publikum. I když se pak třeba jejich nezkušenost v onom výsledku projeví. Všichni se celý život učíme.

Před nějakými padesáti lety vznikl v dramatické výchově jev zvaný „dvoreček“. To se sejde pár dětí na dvorečku a z nudy je napadne zahrát si divadlo – když už nad nimi visí šátek pro babičku, na zemi je košíček od kolíčků pro Karkulku a opodál se válí škrpál s žralokem, který by mohl hrát vlka, že.

V inscenaci O rybáři a jeho ženě rakovnického souboru Zlatonka přichází z hlediště trojice otrávených teenagerů, asi mýt nádobí. A proč by si práci neulehčili tím, že si přitom zahrají divadlo. Lesklá pochromovaná naběračka alias rybářka, žijící v křišťálově čisté lahvi od okurek, pošle svého stejně vyblýskaného muže na ryby, ten vytáhne z umělohmotné kádě žlutou houbu (zlatou rybu), žena žádá místo chatrče chalupu, dostane jí v podobě dvou pochromovaných ešusů, chce vilu a obdrží k nim třípatrovou hliníkovou přenosku na jídlo s okolo běžajícím služebnictvem příborů, jako palác pak další lesklé hrnce, chce chrám a dosavadní nádoby jsou nastaveny na sebe a kolem létají andělé z pákových vývrtek, ale když chce být Bohem, pošle ji ryba v Jarem rozbouraném moři zpátky do křišťálové chatrče od okurek.

Snad každý už viděl ne jeden podobný „dvoreček“. Jeho účinnost záleží vždy jednak na hereckém provedení, jednak na vtipné metaforické sounáležitosti představovaných postav a představujících předmětů. V rakovnické inscenaci se jediná souvislost objeví v okamžiku, kdy rybář–naběračka „nabere“ z vodu rybu–houbu, zatímco zbylé předměty co do své funkce i vzhledu materiálu kulhají a rozhodně nevytvářejí obraz cesty chudé chamtivé ženy z hlubin úpadku k výšinám luxusu a pádu zpět do špíny a chudoby. A těžko se hledá i obecná souvislost mezi příběhem a tématem známé mravoučné pohádky (o Werichovi a Fimfáru bych nemluvil, neb z toho v inscenaci nic není) a prostředím kuchyně či umývárny nádobí.

Jako cvičení metaforického myšlení, či obecně přenosů významů jistě práce pedagogicky prospěla; jako působivé divadelní inscenaci jí ještě něco chybí. (LR)

AUTOŘI PŘÍSPĚVKŮ

ZD – Zbyněk DOLEŽAL, loutkář, poradce pro podnikatele, Plzeň

LR – Luděk RICHTER, režisér, divadelní teoretik, absolvent FF UK a DAMU, Praha

KT – Karel TOMAS – vedoucí dětského souboru, Praha

MV – Mirka VYDROVÁ, loutkářka, absolventka DAMU, Praha

Každý z nás se často setkává s otázkou, co z divadla pro děti a mládež stojí za vidění, které inscenace bychom mohli rodičům, školám nebo kulturním zařízením doporučit. Předkládáme vám již třiatřicátý pokus o odpověď:

INSCENACE PRO DĚTI A MLÁDEŽ DOPORUČENÉ DDD

PODZIM 2025

Neděláme si nárok na úplnost tohoto seznamu a nepovažujeme ho za "konečný". Vydáváme jej jednou ročně, doplňujeme a obměňujeme podle aktuální situace. Víme také, že to je jeden z možných pohledů a nikomu jej nevnučujeme: nabízíme určitou záruku, jejíž kvalitu si může každý sám ověřit a rozhodnout se, zda jí chce nadále věřit či ne.

Seznam je kolektivním dílem odborníků sdružených ve Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DOBRÉ DIVADLO DĚTEM, kteří inscenace do seznamu navrhuji a následně hlasováním doporučují na základě osobního zhlédnutí. Jde o odborníky z celé České republiky, zabývající se tvořivou prací s dětmi z pohledu psychologie, pedagogiky, dramatické výchovy, divadla, jakož i dalších uměleckých disciplín.

Na další spolupráci se těší DDD, Chopinova 2, 120 00 Praha 2, osDDD@seznam.cz, www.dobredivadlodetem.cz

VĚK INSCENACE

2–6 ŠŠŠ. ŠŠŠ. HÚÚÚ. HAF

O pejscích a vlcích.

Autor: Vít Peřina a soubor, režie: Michaela Homolová, 40 min. S

NAIVNÍ DIVADLO Liberec: www.naivnidivadlo.cz

3–9 MŮJ MEDVĚD FLÓRA

Pohrávání si s knížkou Daisy Mrázkové pro všechny, kdo si rádi čtou, představují, vymýšlejí a mají chuť hrát si.

Autor: Daisy Mrázková, úprava a režie: Luděk Richter, 45 min. N

KEJKLÍŘ Praha: www.kejklir.cz

3–12 ŠÍPKOVÁ RŮŽENKA

Známá pohádka v specifickém podání.

Autor a režie: Vítězslav Marčík, 50 min. N

DIVADLO VÍTI MARČÍKA Hosín: www.vitamarcik.cz

3– ČERVENÝ BALÓNEK

O malém chlapci a jeho balónku, který nejenže umí létat, kam si zamane, ale přede vším dokáže opětovat hochovo přátelství.

Autor: Albert Lamorisse, Vít Peřina a soubor, režie: Michaela Homolová, 40 min. S
NAIVNÍ DIVADLO Liberec: www.naivnidivadlo.cz

3– GAGA

Neskutečné příběhy dvaceti osmy tisíců gumových kachniček.

Autor: Štěpán Gajdoš a kol., režie: Š. Gajdoš, 40 min. S

JIHOČESKÉ / MALÉ DIVADLO České Budějovice: www.jihoceskedivadlo.cz/male-divadlo

3– JAK SI MÍŠA HLEDAL KAMARÁDA

Kde může malý medvídek hledat kamaráda? Cože, u kontejnerů?

Autor: Vlasta Špicnerová, režie: Tomáš Dvořák, 50 min. S

ALFA Plzeň: www.divadloalfa.cz

3– O RYBÁŘI A ZLATÉ RYBCE

Klasická pohádka na motivy A. S. Puškina o tom, že ten, kdo chce mít stále víc a víc, nemusí mít nakonec vůbec nic.

Dramatizace na motivy A. S. Puškina a režie: Eva Peterková, 35 min. A

OPAL Opava: www.loutkovedivadloopava.cz/opal,
miroslavka.halamkova@gmail.com

3– SNĚHURKA A TRPASLÍCI

Jedna z nejznámějších světových pohádek – o zlé královně, krásné princezně a sedmi trpaslících.

Dramatizace a režie: Jana Dvořáčková, 30 min. A

MAMINY Jaroměř: www.ld-maminy.svet-stranek.cz

4–6 JAK SE HLEDÁJÍ PRINCEZNY

Maňásková komedie s živými herci a přímými kontakty s dětmi.

Autor: Milada Mašatová, režie: Mirka Vydrová, 45 min. N

BOŘVOJ Praha: www.divadloborivoj.cz

4–7 TUČŇÁKŮV VÝLET

Co se přihodí, když se s tučňákem utrhne kra.

Autor a režie: Barbara Kocábková, Jana Samková, 45 min. N

KRAB Praha: www.divadlokrab.cz

4–8 JAK MEDVĚDI VAŘILI

Myslíte, že při vaření snídaně se nedá najít kamarád?

Autor a režie: K. Skalická a B. Kocábková, 45 min. N

KRAB Praha: www.divadlokrab.cz

4–8 MIKROSVĚTY

Hravá a poetická inscenace prozkoumává křehkost naší existence.

Koncept: Jazmína Píktorová, 40 min., N

JAZMÍNA PIKTOROVÁ, SABINA BOČKOVÁ:

www.altart.cz/program/jazmina-piktorova-sabina-bockova-mikrosvety-premiera/

4–8 POVÍDEJ, PAŇÁCO

Dvě pohádky spojené klauniádou.

Autor: Jiří Středa a Pavel Polák, úprava: soubor, režie: Jiří Lisý, 50 min. A

ŘÍŠE LOUTEK Kroměříž: www.riseloutekkromeriz.cz

4–10 KVAK A ŽBLUŇK

Příběh o opravdovém přátelství žabáka Kvaka a ropušáka Žbluňka.

Na motivy A. Lobela, režie: Andrej Krob, 50 min. N

BILBO COMPAGNIE Nová Ves pod Pleší : www.reidinger.cz

4–10 O ŠEVCI KUBOVI

Když se Kuba potká s hloupostí ve všech podobách, vrátí se raději k hodné ženě.

Autor: Yvonna Kršková, úprava a režie: Jan Prokeš, 50 min. N

MRAK Havlíčkův Brod: www.uniart.cz

4–10 OŘÍŠKOVÁ CHALOUPKA

Docela malá, tichá pohádka o perníkové chaloupce.

Autor a režie: Hana Voříšková, 20 min. A

HANA VOŘÍŠKOVÁ Choceň: e-mail: H.Voriskova@seznam.cz

4–10 POVÍDÁNÍ O PEJSKOVI A KOČIČCE

Populární Čapkovy vyprávění o zvířátkách, kteří vše chtěli dělat jako lidi.

Autor: Josef Čapek, úprava: Pavel Polák, režie: Jiří Lisý, 45 min. A

ŘÍŠE LOUTEK Kroměříž: www.riseloutekkromeriz.cz

4–10 TŘI ZLATÉ VLASY DĚDA VŠEVĚDA

O osudu a jeho naplnění vypráví jedna z našich nejkrásnějších národních pohádek.

Autor: Karel Jaromír Erben, úprava a režie: L. Richter, 45 min. N

KEJKLÍŘ Praha: www.kejklir.cz

4–10 ŽABÁK VALENTÝN

Rozmazlený žabí chlapeček ve světě, kde číhají žabí nepřátelé – hlavně čápi.

Na motivy Burny Bose napsal a režie: Marek Bečka a soubor, 45 min. N

BUCHTY A LOUTKY Praha: www.buchtyaloutky.cz

4– DLOUHÝ, ŠIROKÝ A BYSTROZRAKÝ

Když se chce a drží pospolu, tak se dílo podaří.

Autor: Karel Jaromír Erben, úprava a režie: Miroslava Halámková, 40 min. A

OPAL Opava: miroslavka.halamkova@gmail.com

4– DOBRÁ RÁNA

Několik absurdních povídek pro malé i velké.

Autor: soubor, režie: Jaroslav Ipser, Daniela Weissová, 30 min. A

ČMUKAŘI Turnov: www.cmukari.cz

- 4– DRAČÍ POHÁDKY
Tři pohádky o dracích.
Autor a režie: Daniela Weisssová, Jaroslav Ipser, 45 min. A
ČMUKAŘI Turnov: www.cmukari.cz
- 4– HRNEČKU, VAŘ!
Theatrum mundi neboli divadlo světa z lípy, hadříků a starých českých pohádek.
Úprava lidových pohádek a režie: Luděk Richter, 45 min. A
KEJKLÍŘ Praha: www.kejklir.cz
- 4– KAŠPÁREK CHODÍ PĚŠKY
Tradiční hrdina v netradiční pohádce.
Autor a režie: Jaroslav Ipser, Romana Zemenová, 45 min. A
ČMUKAŘI Turnov: www.cmukari.cz
- 4– MALÁ INDIÁNSKÁ POHÁDKA
Pohádka o tom, kde se vzalo na obloze Slunce a proč ho doprovází právě Měsíc.
Autor a režie: Jana Dvořáčková, 20 min. A
MAMINY Jaroměř: www.ld-maminy.svet-stranek.cz
- 4– MARINGOTKA
Co se stane, když cirkus nepřijede.
Scénář, režie: J. B. Reidinger, 45 min. N
BILBO COMPAGNIE Nová Ves pod Pleší: www.reidinger.cz
- 4– MEDVĚDÍ PRINC
Přijďte a odhalte spolu s agenty FÚPOPP úplně novou pohádku.
Autor: soubor, režie: Katarína Vrbová, 40 min. N
DAMÚZA Praha: www.damuza.cz
- 4– O PRAČLOVÍČKOVÍ
Báječný výlet do pravěku.
Autor a režie: Vladislav Kracík, 60 min. N
TRAMTÁRIE Olomouc: www.divadlotramtarie.cz
- 4– PLETENÉ POHÁDKY
Pohádka z vlny.
Autor a režie: Jaroslav Ipser, Daniela Weisssová, 45 min. A
ČMUKAŘI Turnov: www.cmukari.cz
- 4– PODEJME SI TLAPKU
Jak je důležité nebýt sám.
Autor a režie: Olga Strnadová, 20 min. Ad
NA PALOUČKU, ZUŠ Petra Ebena, Žamberk: strnado.oli@seznam.cz
- 4– PŘÍBĚHY MALÉ LUPITINY GONZÁLES
Veselá loutková výprava do Mexika za tamní barevnou oslavou Dušiček.

Autor a režie: Dora Bouzková, 30–40 min. N
LOUTKY BEZ HRANIC Praha: www.lbh.cz

- 4– PTÁK OHNIVÁK A LIŠKA RYŠKA
Klasická česká pohádka, kde dobro vítězí nad zlem a láska nad nenávistí.
Autor: K. J. Erben, úprava a režie: Miroslava Halámková, 45 min. A
OPAL Opava: www.loutkovedivadloopal.cz
- 4– RYTÍŘ BRUMLA A MALIČKÁ VÍLA
O jednom neobyčejném rytíři a o jedné docela maličké víle.
Autor: Jana Dvořáčková, Zdeněk Zdražil, režie: J. Dvořáčková, 25 min. A
MAMINY Jaroměř: www.ld-maminy.svet-stranek.cz
- 4– SNĚHURKA A SEDM TRPASLÍKŮ
O Sněhurce, ale ještě spíš o radosti ze hry a ze života.
Scénář a režie: Vítězslav Marčík, 45 min. N
DIVADLO VÍTI MARČÍKA Drahotěšice:
- 4– TAŠKAŘICE DO PĚTICE S LIŠKOU
Pět pohádek o liškách.
Autor, režie a scénografie: Kateřina Davidová, 35 min. A
BUBLANINA Vsetín: e-mail: katkabubu@seznam.cz
- 4– Z TAJNÉHO DENÍKU SMOLÍČKA PÉ
Svět je gramofonová deska a otázkou je, do jaké dráhy se jehla zarazí.
Autor: soubor, režie: Jakub Vašíček, 40 min. N
DAMÚZA Praha: www.damuza.cz
- 5–10 KEJKLÍŘ
Z části veselá pohádka ze života na motivy bratří Grimmů v provedení jediného herce a desítek postav.
Dle bratří Grimmů upravil a režie: Luděk Richter, 45 min. N
KEJKLÍŘ Praha: www.kejklir.cz
- 5–10 PIRÁTSKÁ POHÁDKA
Výpravný dobrodružný příběh o lásce a přátelství.
Autor: Jan Prokeš, Yvonna Kršková, režie: Jan Prokeš, 50 min. N
MRAK Havlíčkův Brod: www.uniart.cz
- 5–10 TŘI ZLATÉ VLASY DĚDA VŠEVĚDA
Bylo – nebylo, stalo se – nestalo?!?
Autor: Karel Jaromír Erben, režie: R. Krause, J. Polanská, 45 min. A
SPOJÁČEK Liberec: www.spojacek.cz
- 5–12 SNĚHOVÁ KRÁLOVNA
Světověznámá pohádka s dvěma herci, mnoha loutkami a točnou.
Autor: Hans Christian Andersen, úprava a režie: Luděk Richter, 45 min. N
KEJKLÍŘ Praha: www.kejklir.cz

- 5– AUCASSIN A NICOLETTA
Loutková rytířská komedie. Kdo neviděl, nežil!
Na motivy středověké francouzské legendy, režie: Michaela Homolová, 60 min. N
LOKVAR Praha: www.lokvar.cz
- 5– JAK JSEM SE ZTRATIL aneb MALÁ VÁNOČNÍ POVÍDKA
Příběh z dětství pro malé i velké, s živou kapelou.
Autor: Ludvík Aškenázy, Jan Borna, režie: J. Borna, 405 min. S
DIVADLO V DLOUHÉ Praha: www.divadlovdlouhe.cz
- 5– O NIRDHANATOVÍ
Indická lidová pohádka.
Úprava: Tereza Machková, režie: soubor, 30 min. N
ToTeM Mračov: <http://umenimeni.cz/divpredstav.html>
- 5– O SMUTNÉM TYGROVI
Z každé klece se dá uniknout – když máte toho správného kamaráda.
Autor: Alois Mikulka, Jana Štrbová, režie: soubor, 20 min. A
SPRD PAPRD Kašpárkova zhouba Pardubice-Praha-Děčín: a.crhova77@gmail.com
- 5– POSLEDNÍ TRIK GEORGESE MÉLIČSE
Inspirováno pozoruhodným životním příběhem a dílem průkopníka kinematografie.
Autor a režie: Jiří Havelka, 50 min. S
DRÁK Hradec Králové: www.draktheatre.cz
- 5– RONJA, DCERA LOUPEŽNÍKA
O přátelství dcery a syna dvou znepřátelených loupežnických klanů.
Knihu Astrid Lindgrenové dramatisoval a režii má Jakub Jílek, 50 min. A
RADOST Strakonice: jilekja@gmail.com
- 5– TAK DLOUHO VODÍŠ, AŽ SE LOUTKA UTRHNE
Tak dlouho jsme vodili, až se loutky utrhlly.
Autorka: Zdena Vašíčková, režie: soubor, 50 min. A
RÁMUS Plzeň: mklukasovi@seznam.cz
- 5– VÁNOČNÍ LOUTKOVÁ HRA
Co se stane, až přiletí andělé a betlém ožije?
Z lidových textů vytvořili a režie: Mirka Vydrová, Jitka Tichá, 45 min. N
BOŘIVOJ Praha: www.divadloborivoj.cz
- 6–10 ZAKLETÁ PRINCEZNA
Co všechno se může kolem mlýna semlít.
Autor a režie: Alena Kašparová, 50 min. N
STUDNA Hosín: www.divadlo-studna.cz
- 6– BAJAJA
Hledá se hrdina, značka: spěchá!

Autor: Božena Němcová, úprava a režie Filip Jevič, 50 min. N
DAMÚZA Praha: www.damuza.cz

- 6– JAKO BY SE NECHUMELILO
Veselý loutkový příběh plný ošklivých vloček, nanicovatých sněhuláků a zpropadených zimních radovánek.
Autor a režie: Martin Trecha, 30 min. A
ÚPLNĚNAHĚDIVADLO Veselí nad Moravou: sarah.motyckova@seznam.cz
- 6– LÁRK ÍČIČOK
Jen docela maličko hororové pohádky z knihy Kočičí král.
Autor: Pavel Šrut, úprava a režie: Jaroslav Ipser, Daniela Weisssová, 45 min. A
ČMUKAŘI Turnov: www.cmukari.cz
- 6– MALÝ, HUBENÝ A JEDNOOKÝ
Veselý příběh o hledání ženicha.
Autor a režie: Rudolf Hancvencl, 25 min. A
VOZICHET – RUDA HANCVENCL Jablonec nad Nisou: www.rudahancvencl.cz
- 6– TŘI SILÁCI NA SILNICI
Pohádková komedie o tom, že síla není vše a že táhnout za jeden provaz se vyplatí.
Autor: Vítek Peřina, režie: Tomáš Dvořák, 50 min. S
ALFA Plzeň: www.divadloalfa.cz
- 6– ZA KAŽDÝM ROHEM JESKYŇKA
O Smolíčkovi, Karkulce, Jeníčkovi a Mařence – tedy vlastně o všech dohromady.
Autor: D. Weisssová, R. Zemenová, režie: soubor, 50 min. A
ČMUKAŘI Turnov: www.cmukari.cz
- 7– BRUNCVÍK A LEV
Příběh hrdinství a lásky.
Autor: Alois Jirásek, úprava a režie: Jan Jirků, 55 min. S
MINOR Praha: www.minor.cz
- 7– DEIDRE
Na motivy keltské báje.
Autor a režie: Jakub Jílek, 30 min. A
RADOST Strakonice: www.lsradost.cz
- 7– KÉRKONOŠSKÁ POHÁDKA
O spravedlivém pánu hor, o lásce a jejích úskalích.
Autorka: Ivana Faitlová, režie: Miroslav Hartmann, 45 min. A
LOUTKOVÉ DIVADLO V BOUDĚ Plzeň: www.vboude.com
- 7– O LÍNÉ BABIČCE
Návod na to, jak se nebát (plnit si své sny) a užívat si (života)!
Autor: Alena Kastnerová, režie: J. Borna, Miroslav Hanuš, 120 min. S
DIVADLO V DLOUHÉ Praha: www.divadlodlouhe.cz

- 8– HVĚZDNÉ DÁLKY aneb GALAKTICKÁ ROZTRŽKA čili KTERAK IMPÉRIUM
ÚDER NEVRÁTILO
Fanoušek z Jablonce se snaží představit Star Wars veršovanou divadelní podívanou.
Autor: Rudolf Hancvencl, režie: Jiřina Polanská a spol., 35 min. A
VOZICHET – RUDA HANCVENCL Jablonec nad Nisou: www.rudahancvencl.cz
- 8– KDYBY TISÍC JEŽIBAB
Lepší špatný malíř než dobrý voják.
Autor: Zdena Vašíčková, režie: Z. Vašíčková a soubor, 50 min. A
RÁMUS Plzeň: mklukasovi@seznam.cz
- 8– MEDVÍDEK PÚ NEBO TAK NĚJAK
Oblíbení zvířecí hrdinové láček, prasátko a medvídek Pú.
Autor: A. A. Milne, úprava a režie: soubor, 45 min. A
ČMUKAŘI Turnov: www.cmukari.cz
- 8– RONJA, DCERA LOUPEŽNÍKA
Romeo a Julie pro děti.
Autor: Astrid Lindgrenová, Jan Jankovský, režie Konrad Dworakowski, 12 min. S
DIVADLO RADOST Brno: divadlo@divadlo-radost.cz
- 8– SÁVITŘÍ
Loutková stínohra o lásce a síle, překonávající zlý osud.
Na motivy staroindické báje napsala a režie: P. Dombrovská, 45 min. N
DIVADLO LÍŠEŇ Brno: www.divadlolisen.cz/
- 8– STOLEČKU, PROSTŘÍ SE!
Theatrum mundi neboli divadlo světa z lípy, hadříků a starých českých pohádek.
Lidové pohádky upravil a režie: Luděk Richter, 45 min. N
KEJKLÍŘ Praha: www.kejklir.cz
- 8– ŠKOLA MALÉHO STROMU
Nahlédnutí do duše malého indiána.
Autor: F. Carter, úprava a režie: Iveta Dušková, 85 min. N
CYLINDR Praha: www.divadelnisouborcyindr.cz
- 9– ČASLAVSKÁ – TOKIO – 1964
Pohádkový příběh o zrození jedné sportovní legendy.
Autor: Tomáš Jarkovský, režie: Jakub Vašíček, 60 min. S
ALFA Plzeň: www.divadloalfa.cz
- 9– JABKA
Stolní divadlo s vůní jablek a vzpomínek.
Autor: Hana Voříšková, režie: soubor, 25 min. A
HANA VOŘÍŠKOVÁ A MARKÉTA STRÁNSKÁ Choceň: H.Voriskova@seznam.cz
- 9– ROBINSON CRUSOE
Jeden herec a spousta hrdinů v dobrodružném příběhu.

Dle Daniela Defoa úprava a režie: Vítězslav Marčík, 50 min. N
DIVADLO VÍTI MARČÍKA Hosín: www.vitamarcik.cz

- 9– TŘI MUŠKETÝŘI
Maňásková groteska podle stejnojmenného románu Alexandra Dumase.
Autor: Alexandr Dumas, režie: T. Dvořák, 55 min. S
ALFA Plzeň: www.divadloalfa.cz
- 10– FAUST
I divadlo je plné faustovské touhy dokázat nemožné.
Texty kočovných loutkářů upravil a režie: Tomáš Hájek, 25 min. A
BAŽANTOVA LOUTKÁŘSKÁ DRUŽINA Poniklá: www.facebook.com/bazantova.loutkarska.druzina
- 10– MARYŠA VÁVROVÁ
Známý příběh z pohledu mlynáře Vávry.
Autor a režie: (podle bratří Mrštíků) Tomáš Hájek, 30 min. A
BAŽANTOVA LOUTKÁŘSKÁ DRUŽINA Poniklá: www.facebook.com/bazantova.loutkarska.druzina
- 10– MARYŠKA
Na motivy bratří Mrštíků: Maryška by chtěla...
Autor a režie: soubor, 30 min. A
FRGÁL NA NITKÁCH Brno: frantiskajelinkova@gmail.com
- 10– NELKEJ, ČECHIE!
Veskrze vlastenecké fiktivní historické drama o hašení Národního divadla za účasti ponikelského sboru.
Autor a režie: Tomáš Hájek, 25 min. A
BAŽANTOVA LOUTKÁŘSKÁ DRUŽINA Poniklá: www.facebook.com/bazantova.loutkarska.druzina, Hajecek@seznam.cz
- 10– ROZDVOJENÝ SVĚT
O době, kdy se něco jiného dělo a něco jiného říkalo.
Autor: Irena Konývková a soubor, režie: I. Konývková, 45 min. Ad
HOP-HOP, ZUŠ Ostrov: <https://old.zusostrov.cz/soubor-hop-hop-cs.html>
- 10– ZAPSANÝ SPOLEK ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH LOUTKÁŘŮ UVÁDÍ:
KAŠPÁREK A ZBOJNÍK
Třicetileté výročí rozpadu Československa nabízí jedinečnou příležitost divadelně reflektovat mimořádný fenomén, jímž je ojedinělá blízkost dvou národů...
Scénář: Peter Galdík, Tomáš Jarkovský, režie: Šimon Spišák, J. Vašíček, 70 min. S
DIVADLO DRÁK Hradec Králové a BÁBKOVÉ DIVADLO Bratislava:
www.babkovedivadlo.cz, <https://draktheatre.cz>
- 10– ZMATEK NAD ZMATEK
Že by Jules Vernes podceňoval inženýry?
Autor: Jules Verne, úprava a režie: Tomáš Hájek, 30 min. A

10– ZTRACENÝ SVĚT

Výprava do nitra amazonského pralesa přinese zajímavá zjištění – nebo ne?

Autor (volně dle A. C. Doyla) a režie: Tomáš Hájek, 30 min. A

BAŽANTOVA LOUTKÁŘSKÁ DRUŽINA Poniklá: www.facebook.com/bazantova.loutkarska.druzina, Hajecek@seznam.cz

11– BABIČKA: NENÍ VÍCE DOBRÉ STAŘENKY?

Babičku Boženy Němcové četly naše babičky, babičky našich babiček a čteme ji i my dnes. Babičku ze Starého bělidla už ale nikdo neprobudí. Co nám po ní zůstalo?

Autor: Božena Němcová a kol., režie: Tereza Karpianus, 90 min, N

DIVADLO POLÁRKA Brno: miroslavka.halamkova@gmail.com,
<https://divadlopolarka.cz>

12– ANDRÉE

Dokumentární vzduchoplavecké drama dle skutečného pokusu o dobytí severního pólu.

Autor: August Salomon Andrée, režie: Tomáš Hájek, 40 min. A

BAŽANTOVA LOUTKÁŘSKÁ DRUŽINA Poniklá: www.facebook.com/bazantova.loutkarska.druzina

12– DĚLAT SE POŘÁD MUSÍ

Vyprávění o radostech, strastech a myšlenkách vesnického života v Českém Banátu v Rumunsku.

Autor a režie: Leona Houdková, 30 min. A

LEONA HOUDKOVÁ Jirkov: leona.houdkova@seznam.cz

12– EMIL ČILI O HÁCHOVI

Uplynulo více než pětasedmdesát let od smrti třetího československého prezidenta Dr. Emila Háchy...

Autoři: Tomáš Jarkovský a Jakub Vašíček, režie: J. Vašíček, 85 min. S

D 21 Praha: <https://divadlod21.cz>

12– GOLEM

Hudebně-divadelní koláž o známé legendě.

Autoři: Tomáš Jarkovský, Jakub Vašíček, režie: J. Vašíček, 90 min, S

DIVADLO V DLOUHÉ: www.divadlovdlouhe.cz

12– KYTICE VOL. 2

Několik hororových balad ve zkratkovité podobě a hravou formou převedených na jeviště tak, aby zaujaly mládež a zároveň ji dovedly k nadčasovosti Erbenova díla.

Autor: Karel Jaromír Erben, Režie: Petr Vydarený a kol., 50 min., N

JOHAN & PETR VYDARENÝ Plzeň: www.johancentrum.cz

12– ORFEUS

O lásce až za hrob.

Řecká báj, dramatizace a režie: Alena Tomášová a Romana Zemenová, 18min. Ad MYŠMAŠ, ZUŠ Turnov: tomasovci@seznam.cz, alustom@seznam.cz

12– TO.

To, o čem se nemluví, a když tak všelijak. Prostě menstruace.

Scénář a režie: soubor a Alžběta Rajchlová, 25 min. Ad

ŠICÍ STROJ, ZŠ Naše škola, Praha 10: Alžběta Rajchlová, rajchl01@st.amu.cz

12– PŘESÝPÁNÍ

Dva kilogramy pšenice, jedna mísa a osmnáct minut poezie.

Autor a režie: Hana Voříšková, 18 min. A

HANA VOŘÍŠKOVÁ Choceň: e-mail: H.Voriskova@seznam.cz

12– STŘEDOVĚKÁ MYSTÉRIA

Čtyři mystéria v tradici lidových středověkých frašek a moralit.

Autor: Dario Fo, režie: Vítězslav Marčík, N

DIVADLO VÍTI MARČÍKA Hosín: www.vitamarcik.cz

12– ŠPINARKA

Dokumentární fikce o ní...

Autor a režie: Tomáš Dianiška, 170 min. (vč. Přestávky) S

DIVADLO PETRA BEZRUČE Ostrava: <https://bezrucic.cz>

12– V JEDNOM LESE, V JEDNOM DOMKU

Pásmo drsných pohádek pro potenciální rodiče a jejich eventuální děti.

Autor, hudba: Ruda Hancvencl, režie: soubor, 30 min. A

VOZICHET – RUDA HANCVENCL Jablonec nad Nisou: www.rudahancvencl.cz

12– VALÉRIE A TÝDEN DIVŮ

Surrealistický Nezvalův román Valérie a týden divů na divadle? Poetická sekce V.A.D. Kladno se výzev nebojí.

Předloha: Vítězslav Nezval, režie: soubor, 70 min. A

LATRINA MAGIKA při V.A.D. Kladno: www.divadlo-vad.cz

13– CESTA

Divadelní road movie o cestě, která je cílem.

Autor: Tomáš Jarkovský, Jakub Vašíček, režie: J. Vašíček, 70 min. S

DRAK Hradec Králové: www.draktheatre.cz

14– JAK VYTÁHNOUT KOŘENY

Skutečný příběh o hledání sebe sama.

Autoři a režie: Eliška Mesfin Boušková, David Košťák, 70 min. S

JIHOČESKÉ / MALÉ DIVADLO České Budějovice: www.jihoceskedivadlo.cz/male-divadlo

14– NIKDY NARÁZ NETRÁPÍ TĚ MRÁZ A OBLAK Z KOMÁRŮ

Eskymácká poezie. Mráz, hlad, lov, mráz, hlad, lov, mráz, hlad, lov...

Na motivy L. Nováka, O. Jorgensena a J. Topola

upravila a režii má H. Voříšková, 20 min. A
HANA VOŘÍŠKOVÁ Choceň: e-mail: H.Voriskova@seznam.cz

- 15– A LIDÉ ŽIJÍ. ABDUL
Příběhy o hrdosti, důstojnosti a nepochopitelné liskosti.
Autor a režie: David Zelinka, 75 min. A
TEĎ, NÁDECH A LEŤ Pardubice: tednadechalet.webnode.cz
- 15– BÜRGERMEISTER NÁŠ
Asláva mu! On je pašák! Piškumpré a krucajdá! A šupajdá a hojaja! Zdar! Zdar! Zdar!
Autor: Šimon Kyjovský, Martin Trecha, režie: Š. Kyjovský 40 min. A
ÚPLNĚNAHĚDIVADLO Veselí nad Moravou: facebook.com/uplnenahedivadlo,
instagram.com/uplnenahe_divadlo
- 15– CIKÁNSKÝ BOXER
Monodrama o bývalém boxerovi, jemuž se vzpomínka dere do srdce, to se zmenšuje a snaží uniknout.
Autor: Rike Reiniger, režie: Gabriela Ženatá, 60 min. N
FILIP TELLER Brno: <https://filipteller.com>
- 15– FE–ÉRIE O Kladně
Urbanisticko-sociálně-politologická a navíc edukativní inscenace.
Autor: Kazimír Lupinec a soubor, režie: soubor, 70 min. A
V.A.D. Kladno: www.divadlo-vad.cz
- 15– MY SE DEME MEJT
Biblický příběh o Zuzaně a starcích kolem nás.
Scénář: Eliška Nedvědová a soubor, režie: Lada Blažejová, 50 min. A
POSLEDNÍ NAKONEC Sobotka: bechynova@seznam.cz, 774 139 636
- 15– PUTIN LYŽUJE
Jevištní montáž o směřování Ruska k totalitě.
Na motivy Anny Politkovské úprava a režie: Pavla Dombrovská, 45 min. N
DIVADLO LÍŠEŇ Brno: www.divadlolisen.cz
- 15– S ÚSMĚVEM NEPILOTA
Komponovaný večer vědeckých pojednání, originálních písní a obskurní poezie.
Autor a režie: Jan Duchek, 70 min. A
KOČOVNÉ DIVADLO AD HOC Praha: www.divadloadhoc.cz
- 15– UPOKOJENKYŇ
Komédie z prostředí domova pro seniory.
Autor: Lupinec & Co., režie: soubor, 85 min. A
V.A.D. Kladno: www.divadlo-vad.cz
- A amatérský soubor
Ad dětský amatérský soubor
N nezávislá skupina
S statutární divadlo